

กฎหมายที่ประชาชนควรรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งท้องถิ่นซึ่งได้เลือกตั้งกันไปแล้วคือการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และที่กำลังจะเลือกตั้งในไม่นานนี้ ซึ่งได้แก่การเลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาล และการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น มีกฎหมายที่น่าสนใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งคือ ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๖๒ ในฐานะกฎหมายหลักได้กำหนดการกระทำที่เป็นความผิดในการเลือกตั้งท้องถิ่นทุกประเภทไว้ โดยมีความผิดที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

๑. ผู้สมัครต้องไม่ใช้เงินหาเสียงเกินที่กำหนด โดยกฎหมายเลือกตั้งกำหนดให้มีเพดานของค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งของผู้สมัครแต่ละคน เพราะไม่ต้องการให้คนที่มีความร่ำรวยกว่าใช้ทรัพย์สินทำให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบซึ่งเพดานค่าใช้จ่ายแตกต่างกันไปตามท้องถิ่นแต่ละประเภทและแต่ละแห่ง โดยให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดกำหนดตามความเหมาะสม การใช้จ่ายเกินจะเป็นความผิดมีโทษจำคุก ๑ - ๕ ปี หรือปรับตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ - ๑๐๐,๐๐๐ บาท หรือปรับเป็นจำนวนสามเท่าของเงินที่เกินจำนวนที่กำหนด หรือทั้งจำทั้งปรับ และจะถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสืบไป

๒. ห้ามบริจาคเงิน ห้ามจัดมหรสพ โดยกฎหมายห้ามผู้สมัครกระทำการเพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนด้วยการให้ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใด ห้ามการให้เงินหรือทรัพย์สินแก่ชุมชน สมาคม มูลนิธิ วัดหรือ ศาสนสถานอื่น สถานศึกษา สถานสงเคราะห์หรือสถาบันอื่นใด ห้ามทำการโฆษณาหาเสียงด้วยการจัดให้มีมหรสพหรือการรื่นเริงต่าง ๆ ห้ามเลี้ยงหรือรับจะจัดเลี้ยงผู้ใด ห้ามหลอกลวง บังคับ ชูเชิญ ใช้อิทธิพลคุกคาม ใส่ร้ายด้วยความเท็จ หรือจูงใจให้เข้าใจผิดในคะแนนนิยมของผู้สมัครใด ซึ่งหากกระทำการดังกล่าวจะถือได้ว่าเป็นสาเหตุสำคัญทำให้การเลือกตั้งไม่สุจริตและเที่ยงธรรม ผู้ฝ่าฝืนอาจต้องรับโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่ง ๑ - ๑๐ ปี หรือปรับตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ - ๒๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งยี่สิบปี และกฎหมายยังให้ถือว่าการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นการทุจริตในการเลือกตั้ง ซึ่งจะนำไปสู่การขาดคุณสมบัติในการสมัครรับเลือกตั้งอื่นๆ ด้วย

๓. ห้ามหาเสียงนอกเวลาที่กำหนด โดยกฎหมายกำหนดกรอบระยะเวลาในการหาเสียงเลือกตั้งไว้ ตัวอย่างเช่น ในการเลือกตั้งอันเนื่องมาจากครบวาระ ให้หาเสียงเลือกตั้งได้ตั้งแต่ ๑๘๐ วันก่อนวันครบวาระ จนถึงเวลา ๑๘.๐๐ นาฬิกาของวันก่อนวันเลือกตั้ง หากฝ่าฝืนย่อมเป็นความผิด มีโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๔. ห้ามฉีกบัตรเลือกตั้ง โดยกฎหมายกำหนดให้ผู้ที่ทำให้บัตรเลือกตั้งที่ตนได้รับมาจากกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งชำ รุด เสียหาย เป็นความผิด มีโทษปรับไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท และเป็นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินด้วย

๕. การเสียสิทธิบางประการ ซึ่งตามกฎหมายกำหนดว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งและไม่ได้แจ้งเหตุที่ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งจะถูกจำกัดสิทธิ ดังต่อไปนี้ คือ (๑) ถูกจำกัดสิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา (๒) ถูกจำกัดสิทธิในการสมัครรับเลือกเป็นกำนันและผู้ใหญ่บ้าน (๓) ถูกจำกัดสิทธิในการเข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น (๔) ถูกจำกัดสิทธิในการดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมือง (๕) ถูกจำกัดสิทธิในการดำรงตำแหน่งรองผู้บริหารท้องถิ่น เลขานุการผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยเลขานุการผู้บริหารท้องถิ่น ประธานที่ปรึกษาผู้บริหารท้องถิ่น ที่ปรึกษาผู้บริหารท้องถิ่น ฯลฯ ซึ่งการจำกัดสิทธิกำหนดเวลาครั้งละ ๒ ปีนับแต่วันเลือกตั้ง แม้มีการเลือกตั้งครั้งหน้าแล้วไปใช้สิทธิเลือกตั้งก็ไม่ทำให้สิทธิต่าง ๆ กลับมา จนกว่าจะครบ ๒ ปี

อย่างไรก็ตามหากการไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งในครั้งนั้นๆ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ไปแจ้งเหตุอันสมควรที่ไม่สามารถไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้ก็จะไม่ถูกจำกัดสิทธิแต่อย่างใด โดยอ้างเหตุจำเป็นที่ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้ คือ (๑) มีกิจธุระจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องเดินทางไปพื้นที่ห่างไกล (๒) เจ็บป่วยและไม่สามารถเดินทางไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้ (๓) เป็นคนพิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้สูงอายุและไม่สามารถเดินทางไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้ (๔) เดินทางออกนอกราชอาณาจักร (๕) มีถิ่นที่อยู่ห่างไกลจากที่เลือกตั้งเกินกว่า ๑๐๐ กิโลเมตร (๖) ได้รับคำสั่งจากทางการราชการให้ไปปฏิบัติหน้าที่นอกเขตเลือกตั้ง (๗) มีเหตุสุจริตหรือเหตุอื่นตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) กำหนด

นอกจากนี้ยังมีกรณีผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อย้ายทะเบียนบ้านไม่ถึง ๑ ปีในเขตเลือกตั้ง ซึ่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๖๒ กำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งไว้ว่าต้องมีสัญชาติไทย อายุไม่ต่ำกว่า ๑๘ ปีในวันเลือกตั้ง และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า ๑ ปี ในกรณีที่มีการย้ายทะเบียนบ้านออกจากเขตเลือกตั้งหนึ่งไปยังอีกเขตเลือกตั้งหนึ่งภายในจังหวัดเดียวกัน ไม่ถึง ๑ ปีนับถึงวันเลือกตั้ง ให้บุคคลนั้นมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนในเขตเลือกตั้งตามที่อยู่ทะเบียนบ้านเดิม โดยจะต้องไปยื่นคำร้องต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นเพื่อขอเพิ่มชื่อในเขตเลือกตั้งเดิมที่ย้ายออกไป ก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๑๐ วัน แต่ถ้าหากเป็นการย้ายทะเบียนบ้านข้ามจังหวัดเป็นเวลาติดต่อกันน้อยกว่า ๑ ปี กรณีนี้จะถือว่าไม่มีสิทธิในการเลือกตั้งเนื่องจากไม่มีชื่ออยู่ในรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งในเขตเลือกตั้งจังหวัดเดิมและจังหวัดใหม่ที่ย้ายไป อย่างไรก็ตามการไม่ได้ไปเลือกตั้งด้วยเหตุนี้จะไม่ถูกจำกัดสิทธิตามมาตรา ๔๒ แต่อย่างใด

กันทร กฤตรัชชพันธ์
นิติกร